ESTE ALOGIC CA MOLDOVA SĂ INTRE ÎN C.S.I.

DISCURSUL SENATORULUI LARRY PRESSLER, ROSTIT ÎN SENATUL AMERICAN LA 22 IULIE A.C., DUPĂ VIZITA EFECTUATĂ ÎN CÎTEVA FOSTE REPUBLICI ALE U.R.S.S., INCLUSIV MOLDOVA

Domnule președinte, tocmai m-am întors dintr-o vizită din cîteva state din fosta Uniune Sovietică: Rusia, Kazahstan, Uzbekistan, Kirghistan,, Turkmenistan, Georgia, Moldova, Ucraina și Belarus. De asemenea, am vizitat Letonia.

Ieri am vorbit despre unele din concluziile mele cu privire la proiectul de lege pentru susținerea libertăților care este dezbătut în Congres în momentul de față. Am votat pentru acest proiect de susținere a libertăților, dar, după ce am vizitat aceste țări, am fost convins că ajutorul financiar, ce va fi distribuit din buzunarele poporului american, trebuie condiționat mai mult. Nu am văzut îndreptaea către democrație, drepturile omului și piața liberă, pe care am sperat să le văd în țările pe care le-am vizitat.

Înainte de a începe cuvîntarea despre situația găsită în Moldova și în țările baltice și care ar trebui să fie politica externă a Statelor Unite, vă rog să îmi permiteți să îmi expun în rezumat cîteva concluzii ale vizitei întreprinse de delegația noastră.

Prima mea concluzie este că trupele rusești trebuie să părăsească teritoriul fostelor republici sovietice.

Am oferit un Amendament la Actul de Susținere a Libertăților cu privire la prezența trupelor rusești în țările baltice. Senatul, de asemenea, a adoptat amendamentul cu privire la trupele rusești care încă sînt în Moldova. Președintele Elțin ar trebui să se țină de cuvînt și săretragă cît mai repede aceste trupe. """" Cum am arătat ieri, delegația noastră a vizitat una din bazele rusești în caresînt staționate trupele străine. Comandanții militari de la Skrunda au spus că se așteaptă să rămînă acolo pentru 10 sau 15 ani, ceea ce contravine spuselor lui Elțin că trupele se vor retrage anul viitor. Atîta timp cît trupe rusești rămîn pe teritorii străine, banii proveniți din buzunarul poporului american vor susține, în mod indirect, trupele rusești din țările străine și independente, după ce s-a cerut retragerea acestora.

A doua concluzie este că multe state din fosta Uniune Sovietică sînt guvernate de guverne alese în 1990, în alegeri în care a candidat un singur partid. Aceste țări trebuie să întreprindă noi alegeri cît de curînd posibil.

Cea de-a treia concluzie este că, după cum am menționat ieri în cuvîntarea mea, ideea și practica democrației în multe din noile țări independente nu au făcut nici un progres. Liderii actuali sînt aceiași vechi lideri comuniști, puși în poziții noi. De exemplu, în opinia dumnealor, alegeri libere înseamnă alegeri unde candidează un singur partid.

Într-o țară unde am fost, Uzbekistan, șefii partidelor de opoziție au fost bătuți. În afară de țările baltice, în celelalte state este foarte mult de lucru, cu privire la procedurile democratice. Dacă noi continuăm să acordăm ajutoare, atunci ambasadele noastre și misiunile de ajutoare trebuie să fie, cu adevărat, avocați ai principiilor în care crede poporul nostru.

A patra concluzie este că, deși lucrurile par să se schimbe, ele rămîn neschimbate. Tablourile cu Lenin și Marx sînt încă prezente acolo unde foști oficiali ai partidului comunist se află în poziții guvernamentale și de afaceri. Cu excepția țărilor baltice, am găsit în fiecare dintre aceste țări o conducere care încă expune tablouri și statui ale lui Lenin și Marx, ca și cum se așteaptă la reîntoarcerea comunismului. Nu spun că noi trebuie să cerem acestor oameni să scoată statuiele și tablourile lui Lenin și Marx, însă găsesc că este foarte ciudat ca la o companie care este, chipurile, privatizată, în biroul administratorului să fie expuse tablourile lui Lenin și Marx, în timp ce un senator al Statelor Unite se află în vizită.

Privatizarea și dezvoltarea pieței libere sînt foarte încete. Instituțiile democratice trebuie încurajate, principiile C.S.C.E., libertatea presei, a întrunirilor și cuvîntărilor libere trebuie puse în practică și de liderii care mai mult vorbesc decît fac.

Domnule Președinte, ieri, la Washington, Ministrul de externe al Bosniei și Herțegovinei a ținut o cuvîntare emoționantă în fața Comitetului de Relații Externe al Senatului Statelor Unite, cerînd acestuia să-și dea seama că războiul din fosta logoslavie nu este un conflict interetnic, ci un război pentru putere, hegemoniei și control din partea Serbiei. Din nefericire, o campanie de dezinformare similară cu cea a Serbiei este puternic montată de Moscova pentru a justifica menținerea armatei ruse în Moldova și în țările baltice, în vederea protejării minorității ruse.

Dle Președinte, am vizitat recent Moldova și Letonia și eu știu că actuala mișcare de secesiune în Moldova și revendicările teritoriale ale Rusiei asupra Estoniei nu sînt un rezultat al dușmăniei interetnice - reală sau percepută - ci sînt o scuză pentru cineva din Rusia pentru a putea păstra aceste teritorii la infinit.

Așa cum forța nu este o metodă acceptabilă pentru a schimba granițele în fosta logoslavie împotriva principiilor C.S.C.E., forța sau amenințarea cu folosirea forței nu sînt acceptabile în Moldova sau în țările baltice.

(Continuare în pag. 2)

ATITUDINI

ESTE ALOGIC CA MOLDOVA SĂ INTRE ÎN C.S.I.

(Urmare din pag. 1)

Singura metodă de a realiza pacea în Moldova și de a preveni un conflict în țările baltice este ca armata rusă să se declare neutră și să părăsească imediat aceste țări străine pe care încă le ocupă.

Dle Președinte. Moldova și Letonia par să nu aibă prae multe puncte comune la prima vedere, dar în realitate, ele au trăit multe situații asemănătoare de-a lungul istoriei, precum și în problemele lor actuale. Amîndouă teritorii au fost invadate de Uniunea Sovietică în 1940, pentru îndeplinirea terminilor din acordul secret dintre Stalin și Hitler, care împărțea Europa în zone de influență.

Astăzi ambele țări sînt amenințate de rămășițele lumii lui Stalin incluzînd o situație economică dezastruoasă și cu etnii dispersate. Însă, cel mai mare pericol dintre ambele guverne este prezența forței armatei sovietice pe teritoriul țărilor lor.

Dle Președinte, luptele curente din Moldova, care sînt menținute de mișcarea comunistă din Transnistria, ar fi fost evitate dacă armata sovietică, astăzi armata rusă, nu ar fi luat partea separatiștilor, sub falsa scuză de a proteja minoritatea rusă.

După vizita mea în ambele țări eu cred că este extrem de important ca Departamentul de Stat al Statelor Unite să ia o poziție fermă și principială împotriva prezenței trupelor de armată străină, foste trupe de ocupație. Luînd o poziție fermă, Statele Unite vor înștiința liderii militariști că forța nu poate fi folosită și că nu vor putea fi tăiate sau eliminate țări prin acțiuni militare fără un răspuns sau un refuz de acordare de beneficii, ca, de exemplu, asistența din partea Guvernului Statelor Unite.

Pentru acest motiv, eu cred că trebuie puse condiții pentru acordarea asistenței către Rusia, referitoare la retragerea trupelor rusești. Retragerea trupelor va ajuta Rusia și pe președintele Eltîn să reducă rolul militariștilor în politica Rusiei, de asemenea, cheltuielile militare.

Dle Președinte, acum mă voi concentra asupra vizitei mele în Republica Moldova.

MOLDOVA

Fiind în Moldova, am fost înștiințat de Președintele Moldovei Mircea Snegur, că președintele rus Eltîn a fost de acord să negocieze retragerea forțelor rusești din regiunea Transnistriei, o zi după ce Senatul a adoptat un amendament prin care cerea retragerea imediată a armatei a 14-a din Moldova. Rușii continuă să țină armata a 14-a în Moldova, în pofida faptului că Moldova este o țară independentă.

Este clar că Congresul poate să influințeze situația. Dacă vom păstra tăcere în problema retragerii trupelor, acestea nu se vor retrage din teritoriile ce nu le aparțin. Dacă luăm o poziție fermă, țelurile noastre pot fi atinse.

De aceea, eu cred că Statele Unite se află într-o poziție unică de îndrumare, în momentul de față, în care pot promova democrația și drepturile omului, piața liberă și dreptul acestor țări să fie independente, fără prezența trupelor străine pe teritoriul lor.

În timpul vizitei mele, m-am întîlnit cu președintele Parlamentului Moldovei, Alexandru Mosanu. Dl Mosanu este un om inteligent și un politician ager. În timpul întrevederii noastre, dînsul a evidențiat faptul că este important faptul ca Moldova să nu fie prea alineată față de Rusia, incluzînd participarea ei în Comunitatea de State Independente. În timpul conversației noastre a devenit clar că Guvernul rus folosește faptul că Moldova nu este membră a C.S.I. ca motiv să nu realizeze o pace în conflictul din Moldova. Dl Mosanu are absolută dreptate. Comentariile înțelepte ale dumnealui au fost susținute de dl Valeriu Matei, președintele comisiei mass-media a parlamentului, care mi-a explicat că este ilogic ca Moldova să intre în C.S.I., dat fiind legăturile ei cu România și cu Vestul. De asemenea, m-am întîlnit cu dl Vasile Nedelciuc, președintele Comitetului pentru Relațiile Externe al Parlamentului. Le mulțumesc tuturor pentru explicațiile înțelepte.

Rușii primesc un drept de veto asupra suveranității Moldovei

Am fost înștiințat că, în timp ce delegația noastră părăsea aeroportul Chișinău, săptămîna trecută, vicepreședintele rus, Alexandr Rutkoi, ateriza la Chișinău într-un avion aparținînd unei companii americane mixte. Gazdele noastre moldovene au presupus că vizita a avut ca scop rezolvarea chestiunii trupelor rusești din republică.

Comunicatele de știri pae să confirme aceste presupuneri. Președintele Moldovei, dl Snegur, se pare că a fost de acord să limiteze suveranitatea Moldovei, legînd viitorul Transnistriei de decizia Moldovei de a se uni cu România, într-o uniune politică.

Precum se afirmă în știri. Președintele Snegur a fost de acord ca în eventualitatea în vare moldovenii vor vota o reunire cu România - recuzînd pactul Hitler-Stalin, care a creat Moldova în timpul celui de-al doilea război mondial - Transnistria ar avea dreptul la secesiune, pentru că are o majoritate de cetățeni rusofoni

Dle Președinte, adevărul este că cea mai mare parte a capacității industriale moldovenești este în regiunea Transnistria. Tinerea regiunei ca parte integrantă a Moldovei este, deci, un element-cheie în succesul economic al Moldovei.

Dacă știrile sînt corecte, acest acord politic reafirmă motivul pentru care trupele rusești doresc să rămînă pe teritoriul străin. El poate fi un exemplu periculos, care poate fi repetat în Georgia sau chiar în Lituania, Letonia și Estonia. Ca un potențial precedent, înțelegerea Snegur - Eltîn este un acord foarte dăunător.

Este posibil ca în perioada postsovietică dreptatea să fie acolo unde este forța? Prezența armatei a 14-a a Rusiei și a forțelor armate pretins neloiale Rusiei, dar care revendică independența pentru cetățenii ruși din regiunea Transnistria și care și-a dovedit capacitatea de a-și folosi forțele cu brutalitate, împotriva cetățenilor Moldovei, impune o concluzie inevitabilă. Forța militară rusă este folosită sau amenință să fie folosită pentru pentru a sperja noile state independente și, în particular, victime ale pactului Hitler-Stalin, ca țările baltice și Moldova, în a urma cursuri politice favorabile Federației Ruse și corpurilor sale militare.

Acordul dintre Moldova și Rusia are un alt aspect, foarte îngrijorător. O adevărată încetare a focului, urmată de dezarmarea Transnistriei și de retragerea totală a armatei a 14-a este cazul ideal pentru această regiune. Însă, acordul dintre cei doi șefi de state prevede așa-zise forțe de menținere a păcii, ale Comunității de State Independente, cu o puternică prezență rusească.

Soluția în Moldova, care este în consens cu autodeterminarea, independența și suveranitatea, ar include observatori internaționali pentru menținerea păcii - posibil de la Națiunile Unite sau de la Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa - așa cum am cerut în timpul vizitei mele în Moldova. De asemenea, ea ar include o cmpletă retragere a forțelor străine.

Dle Președinte, în numele protejării cetățenilor ruși, plasați în Moldova și în țările baltice ca agenți ai fostei Uniuni Sovietice, forțele rusești s-au aruncat imediat în luptă. Dorința lor de a confrunta noile guverne independente și prezența în noile guverne a multor foști oficiali înalți ai partidului comunist creează o combinație toxică pentru viitorul statelor independente, iar Statele Unite și C.S.C.E. ar trebui să reziste acesteia în mod hotărît.

Noi alegeri sînt esențiale pentru ca în Moldova și în alte locuri să se înlocuiască guvernele unipartide și pline de comuniști, care au fost alese în 1990.

Îndemn Statele Unite să trimită în Moldova observatori militari ne-ruși și ne-C.S.I., ca să protejeze dreptul poporului Moldovei să-și exercite autodeterminarea.

De asemenea, m-am întîlnit cu dl Iurie Roșca, președintele Comitetului Executiv al Frontului Popular Creștin Democrat. Frontul Popular din Moldova are un rol cheie în dezvoltarea drepturilor omului și a libertăților politice. Frontul Popular a fost organizația care, lucrînd împreună cu alte Fronturi Populare din țările baltice, a militat pentru libertate față de imperiul sovietic. Frontul Popular a fost cel care a organizat primele demonstrații împotriva puterii sovietice în Moldova, care a expus relele acesteia și care a dat prezentului guvern multe din pozițiile pe care le ocupă.

Dl Roșca a scos în evidență de ce este important ca Moldova să nu intre în C.S.I.. Dînsul a spus că este inadmisibil ca Moldova să intre în C.S.I., cînd forțele C.S.I. sînt cele care au contribuit la baia de sînge din Transnistria și cînd bărbați și femei din Moldova au plătit cu viața pentru a-și apăra libertatea. Sînt de acord cu analiza dumnealui. De asemenea, dl Roșca a cerut ca toți prizonierii care au răas în captivitate pe malul stîng, mulți din organizația politică F.P.C.D., să fie eliberați.

Eu sper cu sinceritate că mișcarea F.P.C.D. și alții din Moldova vor putea să rămînă o forță vitală, pentru a crea o democrație reprezentativă și pluripartidă în Moldova.

Venind dintr-o comunitate de fermieri, am crezut că este important să vizitez cîteva ferme din Moldova. Am vizitat o întreprindere ce produce vinuri din bogatele vii ale Moldovei. Singura modalitae pentru ca Moldova să se dezvolte este ca guvernul să privatizeze pămînturile agricole și fabricile. Sistemul de colhozuri, de lucru în colectiv reprezintă o fundătură. Menținînd sistemul actual, care prevede îmbunătățiri mici și marginale, nu va face decît să amîne reformele care sînt inevitabile. Pentru a-și atinge țelurile, Moldova are nevoie de tractoare mici pentru fermele sale și de schimburi, de la fermier la fermier, cu Guvernul Statelor Unite.

Dle Președinte, de cînd războiul mișcării separatiste din Transnistria a început, 43.370 refugiați au părăsit malul stîng și Benderul și caută acum un acoperiș în Moldova. Doamna Ludmila Scalnîi, președinta asociației femeilor DACIA, a avut o discuție deschisă cu reprezentanți ai populației ucrainene, ruse și moldovenești din Transnistria, care au descris devastarea locurilor și faptul că guvernul acelei regiuni nu lucrează pentru protejarea minorităților, ci pentru exploatarea lor, pentru a fura puterea și a se reîntoarce la Uniunea Sovietică. Aceste femei cred că povestea adevăratei devastări din partea acestui guvern, a armatei a 14-a și a mercenarilor cazaci nu este auzită de Occident. Îndemn grupuri internaționale care observă nerespectarea drepturilor omului să se ducă și să se întîlnească cu aceste femei , să le audă mărturisirile despre devastări și să investigheze jalnicul record al nerespectării drepturilor omului de către autoritățile din Transnistria."

Ratipărit din
COTIDIANUL, București

DIPLOMAȚII PLEACĂ LA RĂZBOI

Pe cît de dușmănoase - pentru militariștii ruși - au fost argumentele senatorului american, pe atît de benefice și logice sînt ele în raport cu realitatea zilelor pe care le trăim. Evident, situația din Transnistria nu a fost rezolvată, ci doar conservată. Este, oricum, un pas pozitiv întreprins de conducerea republicii în scopul opririi vărsărilor de sînge. Pe de altă parte, este limpde că ieșirea din impas poate fi găsită, în continuare, numai și numai prin concursul statelor occidentale, al S.U.A.. În primul rînd. Imediat după luarea de cuvînt a senatorului Pressler la Chișinău a avut loc o întîlnire a Președintelui Moldovei, dl Mircea Snegur, cu ambasadorul S.U.A. în Moldova, dna Mary Pendleton, întîlnire care s-a soldat cu... expedierea la O.N.U. a unei telegrame în care Președintele Republicii solicită observatori ai organismului în cauză pentru a reflecta asupra procesului de dezarmare a forțelor. După aceasta au început negocieri ale părții moldovenești cu generalii Moscovei în vederea retragerii militare a Rusiei din Moldova.

Acum, cînd armele au mutit, a început un mare război diplomatic pe care îl putem pierde dacă nu vom ține cont de abilitatea, șiretlicurile și viclenia proverbială a rușilor.

OBSERVATOR

UN RĂZBOI TURMENTANT

Am mers într-acolo cu niște profesioniști - toți în uniforme speciale, bine înarmați (cu excepția subsemnatei). Am mers într-un raid de cunoaștere a adevărlui, care se nume alternativ, ba tovarăș, ba domn. Operațiunea era, evident, minuțios pregătită. Un pericol real îl prezentau doar lunetiștii.

Însă experiența din Afganistan a tovarășilor noștri de drum ne-a ferit de primejdii. Aceștia au un simț cu totul inexplicabil și indefinibil. Cum lunetiștii din partea adversă începeau a ținti în noi, la un semn al camarazilr, noi ne regrupam grabnic în tăcere. De regulă, dereglarea țintei, în cazul cînd lunetiștii totuși trăgeau în noi, cauza nimicirea lor.

Drumul nostru a fost totuși fără vărsare de sînge. Deși, surprize am avut cîteva. Inclusiv o întîlnire - chiar tete-a-tete, cu un grup de cercetași români. Asemenea întîlniri au un singur final... Noi totuși ne-am continuat drumul...

Un sentiment aproape animalic ne sugera că ne alăm cu toții în fața unei primejdii reale... Și poate de aceea ambele "grupuri" s-au retras la o distanță onorabilă. Ne-am despărțit pașnic. Cum posedă arma cercetașii - nu mai e cazul să vă explic. Dar pumnalul e arma cea mai comodă într-o încăierare - fapt care m-am convins cu vîrf și îndesat.

Nu am dreptul să enunț nume, nici să precizez locul și ora unde, cînd și cu cine am întreținut crîncene discuții despre războiul din Transnistria. E vorba de niște date obținute de serviciile numite de contraspionaj. Sînt recunoscătoare celor care au avut curajul să-mi arate războiul fără machiaj diplomatic. Iar eu aveam o sarcină nici pe departe ușoară - să aflu de la oamenii din tranșee: cînd se va termina războiul? Cel mai des mi-a fost dat să aud acest refren: "Să terminăm odată și odată cu acest idiotism. Avem atîta de lucru acasă. Soția n-o scoate la capăt, copiii sînt lăsați de capul lor..."

E cazul să menționez că comandanții le permit totuși ostașilor veniți de la țară să se ducă pe cîteva zile acasă, să-și vadă de gospodărie.

În tranșee, în "vizuinele de vulpi", în cămine, la răsărit de soare, ziua și noaptea am văzut oameni, - de pe ambele maluri ale fluviului, - la fel de nemulțumiți și extenuați. Și nu din cauza operațiunilor militare, ci a absurdității acestui război.

Desperați de acțiunile nechibzuite ale politicienilor, combatanții pun în discuție planuri proprii de împăcare a părților beligerante. Se prea poate că aceste planuri nu conțin prea multă diplomație și ele sună pentru oamenii de stat ca ceva neobișnuit. Dar, pînă la urmă, nu oamenii de stat luptă, ci țăranii și muncitorii. Iar ei nu au nimic a împărți.

Deci, să ascultăm ce spun "cele două maluri".

Din partea dreaptă: "Trebuie să ne unim cu aceia, - și combatantul dă din cap spre malul stîng, - și să mergem în una și aceeași coloană la Chișinău. Războiul se va termina într-o zi". Se vede că "mineriadele" de la București, după care președintele Ion Iliescu și-a schimbat brusc cursul politic, nu au fost date uitării nici în Moldova Răsăriteană...

Din partea stîngă: "Federație, sau confederație - nouă ne este totuna. Nu avem nevoie de nimic deja. - Și urmează un gest energic de protest. - Independență deplină, autentică - iată ce ne trebuie. Pentru că vom lupta pînă la ultima picătură de sînge, chiar dacă [illegible] muri toți pentru libertatea cop noștri".

Șefii din structurile superi își frămîntă creierii cum întocmească mai înte procesele verbale cu privire încredere reciprocă și concel Hotelul prezidențial din ce Moscovei, fost hotel de lux al p.c.u.s. abia de mai reușes primească delegații sosite pent semna acordul de pace. Și puti o idee clară despre ce fel de r din Transnistria este vorba...

Iar războiul este u turmentant...

Cred că n-aș fi îndrăznit numesc atît de direct, dacă aveam ocazia să-i văd chipul vărat. Dar alții mi-au luat-o ina lată ce scria un ziar local n mult: "Îmbătîndu-se, ei au pus pe arme și au plecat... ca "s clarifice relațiile". Acolo au s mas, pe cîmpul de luptă..."

Cazuri de încăierări ale ad sarilor băuți nu sînt deloc rar ambele maluri ale Nistrului. regretabil că despre ele nu scrie presa. Participanții la a de lupte, firește, preferă să tacă răniți și morți în "bătăliile" noctu sînt, indubitabil. Și nu trebuie s mirăm în asta. Orice s-ar spu sîntem încă oameni sovietici! Și, păcate, vom mai fi un timp ca at chiar dacă vom dormi îmbrățișa independența, fie ea autentică aproximativă.

Mai înainte omul sovietic be la bine, și la rău. Acum el bea deznădejde. Politicienii caută preget "cea de-a treia forță", dar pot găsi nicăieri. Iar ea se alături - în tranșee, pe cîmpul luptă, în permisie...

Aburiți de beție, mulți com tanți încearcă să-și clarifice rela cu adversarii. Iar adversarul de te ori poate fi un vecin, un noscut, poate chiar o rudă. De - și mulțimea de chinuri, nervi, d nădejde. Și, cum se obișnuia sovietici - necazul era înecat votcă. Anume ea, votca, și e cred eu , "cea de-a treia forță forță necruțătoare, neiertătoare

Războiul este o nebunie cin duce în propria țară și pe t pașnic. Împotriva propri cetățeni. Oare nu prin asta explică grimasele lui atît înfiorătoare? Or, nebu războiului este capabilă să stop cele mai nobile acțiuni, inclusiv cele care nu au nimic comun omuciderea.

Iar pe pămîntul Moldovei Ră ritene "se dă în scrînciob" un răz "turmentat" de care nimeni nu nevoie. Tot așa cum se legăna szcza Bialowieska, atunci cînd trei "viteji" își puneau semnătu pe actul de naștere a unui mons cu nume atît de bizar - C.S.I. monstru pe care acum îl spălăm toții în sînge și în votcă. Iar departe... Nu are nici un rost mergem mai departe...

Nu dea Doamne să se întîm una ca asta: într-o noapte, să ridice de pe ambele maluri ale N trului o armată cu zeci de mii arme automate, mitraliere, rach etc. Și să pornească spre Chișin Pentru "a-și clarifica relațiile" autoritățile. Cerul se va încinge

Politicieni, grăbiți-vă! Grăb vă să vă împăcați în de voi. Timp orice s-ar spune, curge mult p repede.

Iulia JBANO
Moscova - Chișinău
Tiraspol - Mosc
Iulie - august 19